

Трудові права студентів та осіб, які поєднують навчання з роботою

Молодь – основна рушійна сила в суспільстві.

Загальнонаціональний проєкту Міністерства юстиції України «Я МАЮ ПРАВО!» покликаний підвищити юридичну грамотність українців та допомогти самостійно захищати свої права. Відтак, Управління персоналу столичної юстиції консультує щодо трудових прав студентів, які бажають поєднати навчання та роботу.

Стаття 43 Конституції України гарантує всім громадянам право на працю, що включає в себе можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності. Використання примусової праці забороняється. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Таким чином, особи, які навчаються у навчальних закладах різних рівнів, мають право на трудову діяльність у позанавчальний час. Таке право також визначає Закон України «Про вищу освіту». Зокрема, у статті 64 говориться, що держава у співпраці з роботодавцями забезпечує створення умов для реалізації випускниками закладів вищої освіти права на працю, гарантує створення рівних можливостей для вибору місця роботи, виду трудової діяльності з урахуванням здобутої вищої освіти та суспільних потреб.

Отже, будь-який студент (бюджетник чи ні) може офіційно влаштуватися на роботу. Повна або часткова зайнятість залежить від вільного часу студента. Треба пам'ятати, що робота за трудовим договором осіб, які поєднують її з денною формою навчання, не є сумісництвом і оплачується на загальних підставах. Крім того, до зарплати, яку отримують студенти-бюджетники одночасно зі стипендією, не застосовується податкова соціальна пільга.

Для працівників, які поєднують роботу з навчанням, законодавством встановлено пільги, які стосуються часу відпочинку, робочого часу, оплати праці та ін. Ці пільги визначені в главі 14 Кодексу законів про працю. Види пільг та їх обсяг залежить від форми навчання, виду навчального закладу та курсу перебування.

Працівникам, які навчаються у вищих навчальних закладах з вечірньою та заочною формами навчання, надаються додаткові оплачувані відпустки у зв'язку з навчанням, а також інші пільги, передбачені законодавством. У залежності від виду занять, а також рівня акредитації вищу встановлюється різна кількість днів відпустки. На час додаткових відпусток у зв'язку з навчанням за працівниками за основним місцем роботи зберігається середня

заробітна плата. Забороняється залучати таких працівників до роботи у надурочний час.

Трудовим законодавством не передбачено обмежень щодо поєднання студентами вищих навчальних закладів, зокрема, і тими, які навчаються за денною формою навчання, роботи і навчання. Тому установа/організація має право приймати на роботу таких працівників, у тому числі й на умовах повного робочого дня. Проте для студентів, як правило, встановлюють режим неповного робочого часу, аби вони мали змогу відвідувати заняття у навчальному закладі. Заробітна плата в такому разі виплачується відповідно до кількості відпрацьованих годин. Також така робота не є сумісництвом, і тому вона передбачає ведення трудової книжки відповідно до загального порядку та є для таких осіб основним місцем роботи.

Якщо студент працевлаштовується вперше, організація має оформити йому трудову книжку у порядку і в строки, передбачені Інструкцією про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженою наказом Мінпраці, Мін'юсту, Мінсоцзахисту від 29.07.1993 №58. Факт працевлаштування не впливає на право студента на отримання стипендії (у разі наявності такої).

Ще один спосіб працевлаштування студентів – це оформити договір підряду. Договір підряду – цивільно-правова угода, за якою регулюються стосунки замовник-підрядник. Тобто особу наймають для виконання певної роботи, результат якої легко перевірити. Наприклад, побутовий, будівельний підряд (переробка, ремонт, покращення речей тощо). В такому договорі має визначатись ціна, строки виконання роботи та способи її визначення, тобто матеріальної оцінки. Ризик такого договору в тому, що замовник має право розірвати угоду в будь-який час, а от виконавець може відмовитись лише в небагатьох випадках. Наприклад, через несплату або за відсутності матеріалів, які мав надати замовник.

Якихось спеціальних причин для звільнення студента денної форми законодавством не передбачено. Це можливо тільки на загальних підставах.

Управління персоналу
Головного територіального
управління юстиції у місті Києві